

БІБЛІОТЕКА БДМА: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА

Наукова бібліотека (дир. - В.І. Цимбал)
Буковинської державної медичної академії

Резюме: Бібліотека функціонує з листопада 1944 року. Основні напрямки діяльності бібліотеки направлені на максимально повне бібліотечно-інформаційне забезпечення навчально-виховного та наукового процесів.

В історичному аспекті висвітлені основні етапи становлення і розвитку матеріальної бази бібліотеки та її перспективи.

Ключові слова: бібліотека, БДМА, історія.

У 1944 році на Буковині був організований Чернівецький медичний інститут. З перших же днів виникла необхідність у створенні бібліотеки для викладачів та студентів. Важкий був шлях її формування у воєнні та повоєнні роки.

У 1944 році для бібліотеки була виділена одна кімната, привезені перші 400 книг, знайдені в зруйнованих будинках міста. Але навіть в таких важких умовах бібліотека обслужила в перший рік 290 читачів і видала їм біля 4 тис. книг.

На перших порах література бібліотеки була завезена з вищих навчальних закладів Харкова, Києва, Свердловська та інших міст, а з 1946 року почалося планове комплектування фонду. У 1946 і 1947 рр. на придбання літератури було виділено по 250 тис. крб. У Чернівцях придбати літературу було неможливо, тому її завозили з Москви. Вагомий внесок у комплектування фонду нашої бібліотеки в ті часи зробили Державна центральна наукова медична бібліотека, Центральний колектор наукових бібліотек м. Москви.

Динаміка росту фонду бібліотеки: грудень 1944 року – 400 примірників; 1945 рік – 530 примірників; 1946 рік – 14000 примірників; 1947 рік – 19495 примірників; 1948 рік – 40084 примірники;

З року в рік розширювалися приміщення бібліотеки. У 1949 році вона займала вже 9 світлих великих кімнат. До її складу входили: відділ комплектування, обробки та каталогізації літератури, відділ обслуговування (читальний зал і абонемент для професорсько-викладацького складу на 40 місць, читальний зал для студентів на 120 місць, абонемент для студентів, з 1947 року – міжбібліотечний абонемент, відділ наукової іноземної літератури, довідково-бібліографічний відділ.

Динаміка росту книговидачі:
1944/45 – 3394 прим.; 1945/46 – 28890 прим.; 1946/47 – 46812 прим.; 1947/48 – 47297 прим.; 1948/49 – 54386 прим.

У 1948/49 навчальному році за основними дисциплінами фонд був укомплектований 1:1.

Алфавітний і систематичний каталоги почали створюватися з 1946 року, а з 1949 року розпочалася робота по створенню предметного каталогу. Штат бібліотеки становив вісім чоловік на чолі з Чудновською Кларою Борисівною. На 1.01.61 р. фонд бібліотеки нараховував 170196 книг і журналів.

З 1967 по 1985 рр. завідувачем бібліотеки працювала Никанорова Євгенія Архипівна, яка разом з колективом зробила вагомий внесок у її розвиток. У 1977 році був відкритий філіал бібліотеки, в якому розташовувалися студентський читальний зал та абонемент навчальної літератури.

У бібліотеці проводилося багато заходів щодо підвищення загальної культури студентів. Проводилися вечори та тематичні лекції, присвячені творчості О.С.Пушкіна, А.А.Ахматової, М.І.Цветаєвої тощо.

Особлива увага приділялася створенню та вдосконаленню каталогів: алфавітного, систематичного, предметного та тематичних картотек на допомогу читачам.

З 1985 по 1989 рр. завідувачем бібліотеки була Куликовська Ірина Юхимівна, а з 1989 року директором бібліотеки призначена Цимбал Валентина Іванівна, яка разом з колективом постійно удосконалюють роботу бібліотеки, зміцнюють її матеріальну базу. Штат бібліотеки на сьогодні становить 33 працівники, у тому числі - інженер з комп'ютерної техніки.

До складу бібліотеки входить центральна бібліотека: відділ комплектування, обробки та каталогізації літератури, довідково-бібліографічний відділ, відділ комп'ютеризації бібліотечних процесів, довідково-інформаційний читальний зал, читальний

зал для професорсько-викладацького складу, абонемент іноземної літератури, універсальний абонемент для викладачів, універсальний абонемент для студентів, два читальні зали для студентів на 140 місць.

Філіал бібліотеки: абонемент навчальної літератури, універсальний абонемент для студентів, студентський читальний зал на 120 місць.

Загальна площа бібліотеки становить біля 1300 м².

Таблиця

Динаміка росту основних показників роботи бібліотеки

	1965	1975	1985	1995	2003
Заг. фонд бібліотеки	193926	339661	351667	328873	357118
Кількість читачів (в усіх відділах обслуговування)	2166	12005	13171	14060	16125
Кількість відвідувань	116413	145136	130790	116579	167738
Книговидача	264054	270308	275798	320392	405446

У 1997 році Чернівецький медичний інститут був переіменований на Буковинську державну медичну академію.

Разом з академією росла і розвивалася бібліотека, основними функціями якої є забезпечення навчального процесу та науково-дослідницької роботи викладачів і студентів. Бібліотечний фонд багатогалузевий, понад 357000 примірників українською, російською, англійською, німецькою, польською, румунською, чеською, японською, французькою мовами, автореферати дисертацій (з 1950 року) і дисертації (з 1938 року) з питань біології і медицини, мікрофільми, 11500 назв журналів з 1901 року (78000 іноземними мовами). Фонд комплектується літературою з медицини, біології та суміжних галузей. Каталоги: бібліографічні картотеки, в т.ч. «Бібліографія медичної бібліографії» (з 1940 року), «Видатні діячі медицини і біології» (з 1948 року), «Лікарська етика і медична деонтологія» (з 1980 року), «Наукові праці співробітників академії» (з 1946 року). Є фонд довідкових і бібліографічних видань.

Розвиток кожної бібліотеки ВНЗ визначається наступними факторами: зміна тематики запитів користувачів, розширення видів і форм бібліотечних і інформаційних послуг, які надаються читачам, спроможність колективу співробітників бібліотеки вирішувати завдання за повним обсягом отриманих запитів.

Користувачі бібліотеки БДМА – викладачі, співробітники і студенти академії та медичного коледжу, а також лікарі міста та деякі студенти національного університету. За рік бібліотека обслуговує біля 5000 читачів, в т.ч. понад 4000 осіб, що навчаються в академії.

Виходячи з вищевикладеного, можна говорити про постійну зміну галузевого спектра інформаційних попитів у користувачів та пошук нових джерел придбання документів. Так, упродовж 1980-1986 р.р. бібліотека шляхом листування підтримувала стосунки з навчальними закладами США, Німеччини та Швеції (24 адреси) і отримувала англomовну наукову літературу як гуманітарну допомогу.

Сучасний етап розвитку всіх бібліотек, а особливо ВНЗ, характеризується зміною основних пріоритетів їх діяльності. До традиційних завдань збереження та примноження книжкових зібрань додаються функції інформаційних центрів, які володіють могутніми інформаційними базами даних. Відбувається зміна внутрішньо-бібліотечних технологій інформаційного обслуговування відвідувачів бібліотеки. До послуг читачів бібліотеки Буковинської державної медичної академії надається бібліотечна версія електронного каталогу (114000 одиниць), комп'ютерна мережа на 20 місць із виходом в «Інтернет», 2 ксерокси, 8 принтерів, сканер. У бібліотеці функціонує автоматична телефонна станція.

В усьому світі бурхливо розвиваються інформаційні технології, які входять в життя бібліотек, щоб розширити їх можливості та змінити суть роботи.

Для вирішення задач комплексної автоматизації бібліотек необхідні великі трудові і фінансові витрати.

Мета працівників нашої бібліотеки - забезпечити інтелектуальну свободу читачів і гарантований доступ до всього обсягу накопичених знань та інформації. На допомогу організації бібліотечних процесів ректорат академії придбав автоматизовану інформаційну бібліотечну систему Librer Media, яка дає змогу повністю автоматизувати роботу бібліотеки і цим самим покращити обслуговування читачів і прискорити всі процеси роботи. Розпочата робота зі створення електронного каталогу. Введено до каталогу всі нові надходження за 1999-2004 рр., біля 80000 статей наукових медичних журналів, 798 дисертацій. А також підручники, навчально-методичні по-

сібники, атласи, методичні рекомендації, практичні посібники, автореферати в загальній кількості 105300 примірників.

При каталогізації книжкових видань використовують 12 полів, періодичних видань — 10 полів, статей медичних журналів — 7, що дає змогу читачам під час наукового пошуку знайти інформацію з будь-якого елемента видання (автор, будь-яке слово із заголовка чи предметної рубрики тощо).

Комп'ютерна система є комплексною і дає змогу виконувати такі багатогранні функції: створення електронного каталогу, надання користувачам електронного каталогу в довідковому відділі та мережі „Інтернет”, застосування користувачами бібліотеки ресурсів глобальної інформаційної мережі в системі відкритого доступу до „Інтернету”, створення WEB-сторінки бібліотеки, її постійне інформаційне поновлення, надання користувачам інформації на компакт-дисках та дискетах, функціонування електронної пошти та її широке використання для виконання тематичних довідок користувачів у всьому світі, створення та використання тематичних баз даних у читальних залах бібліотеки.

У бібліотеці використовується фонд електронних видань навчальної літератури з таких дисциплін: “Дитячі хвороби”, “Хірургія”, “Урологія”.

Упродовж останніх років змінилися завдання, які поставали перед бібліотеками, і з'явилися нові. Це відбулося в результаті постійного збільшення кількості студентів, зміни навчально-освітніх методик, виникнення потреб у високоякісному, орієнтованому на користувача, обслуговуванні, становлення інформаційних технологій та інформаційних систем.

Розвиток інформаційних технологій змінив структуру бібліотеки, яка стала засобом доступу до інформації незалежно від місця її зберігання. Ця електронна реальність диктує необхідність перегляду позицій бібліотекарів і їх функцій, постійного професійного навчання бібліотечних спеціалістів і вироблення навичок.

Незважаючи на значні досягнення в організації роботи бібліотеки, є ще чимало вузьких місць. Серед них — проблема росту професійної майстерності співробітників бібліотеки. Подальше удосконалення обслуговування можливе лише за умов якісної роботи кожного співробітника, кожного структурного підрозділу.

Впровадження нових технологій поряд із багатьма перевагами дало і можливість оцінити працю кожного бібліотечного працівника: наскільки готовий він сприймати нове і змінювати напрацьовані десятиріччями навички та вміння.

У зв'язку з цим перед працівниками бібліотеки стоїть завдання створення системи безперервного їх навчання. Діюча система підвищення кваліфікації складається, в основному, із самонавчання і практичних занять із засвоєння технологічних операцій на конкретному робочому місці. Однак нові умови вимагають від робітників бібліотеки засвоєння технології і на інших ділянках. Так, наприклад, організація ретроспективного вводу бібліографічних описів стане можливою тільки за участі співробітників всіх відділів. Якісне виконання цього процесу засноване на навчанні співробітників різних відділів як правилам бібліографічного опису, так і навичкам роботи на комп'ютері.

Поряд з цими питаннями росту професійної майстерності, багато робиться і для забезпечення стабільності колективу, виховання поваги до бібліотеки, колективу. Широко застосовується моральне і матеріальне стимулювання.

Такий комплекс рішень дозволяє створювати міцний фундамент для подальшого розвитку бібліотеки. Об'єднання інформаційного змісту бібліотеки та інтелектуального потенціалу колективу дозволить подолати всі труднощі при переході на новий ступінь - повну автоматизацію бібліотечних і інформаційних процесів.

Велику роль у формуванні іміджу бібліотеки відіграють традиції бібліотеки: щоквартальні звіти за підсумками діяльності у відділах бібліотеки на нараді зав. відділами у директора бібліотеки, елемент НОП у роботі відділів бібліотеки, ведення в бібліотеці фотоальбому, звіти директора бібліотеки на вченій раді, ректоратах, участь бібліотеки у всіх заходах Буковинської державної медичної академії, участь представників бібліотеки в міжнародних, республіканських, регіональних, міських науково-практичних конференціях, семінарах, нарадах.

Авторитет бібліотеки формується постійно протягом всього періоду її діяльності та розвитку, це — її образ в очах читачів. Він відображає не тільки досягнення бібліотеки як живого організму, а і її душу, серце, зовнішній вигляд. Таким чином, він включає як форму, так і зміст діяльності бібліотеки як соціальної частини академії. Цьому сприяє колектив бібліотеки, який повинен повсякденно, цілеспрямовано, систематично працювати над тим, щоб його підтримували і примножували. Зростанню іміджу бібліотеки сприяють: екскурсії по бібліотеці гостей академії, лекції і

практичні заняття в обсязі 216 годин із студентами 1-го курсу з дисципліни „Основи інформатики, бібліотекознавства та бібліографії”.

Постійне експонування нових надходжень у читальному залі для професорсько-викладацького складу, щомісячні огляди нової вітчизняної та іноземної літератури для студентів, які проводять співробітники бібліотеки в читальному залі, регулярне інформування кафедр про нові надходження україномовної, російськомовної та зарубіжної наукової літератури, про останні світові досягнення медичної науки — дуже корисне пропагування серед фахівців академії.

Ректорат академії ставить завжди завдання перед колективом: бути хоч і не набагато, але попереду інших. Так було з відкриттям нових відділів, освоєнням нових приміщень, введенням платних послуг, і з автоматизацією бібліотечних технологій тощо.

Колектив бібліотеки постійно відчуває розуміння того, що бібліотека - це цінний капітал; це акумуляція знань і досвіду людства, і як будь-який капітал, його потрібно використовувати з максимальною віддачею.

Цікавою є думка видатного фантаста С.Лема, який вважає, що людство збило 1 з шістнадцятьма нулями бит інформації, з яких приблизно 3/5 «мутна інформація», 1/5 - змістовна, хоча і має перехідну цінність, і лише 1/5 - результат серйозних людських роздумів. При цьому він підкреслює, що можливості людини пропускати через себе інформацію за останні 70 років не збільшилися.

Ось тут у бібліотеки поле діяльності і головне, щоб суспільство бачило її не як заклад, де видають книжки, а як соціально значиму і життєво-необхідну інституцію.

THE LIBRARY OF BUKOVINIAN STATE MEDICAL ACADEMY: YESTERDAY, TODAY, TOMORROW

V.I. Tsybal, N.M. Gataliak

Abstract. The library has been functioning since November 1944. The principal trends of its activity are aimed at a maximally complete library information provision of the educational-educative and research processes. The principal stages of the formation and development of the resource base of the library and its prospects have been ascertained in a historical aspect.

Key words: library, BSMA, history.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Buk. Med. Herald. – 2004. – Vol.8, №3.- P.239-243

Надійшла до редакції 19.04.2004 року